

A jövő nemzedékek szószólója közleménye
a műemléki világnap alkalmából

Az UNESCO műemlékvédelmi világszervezete, az ICOMOS javaslatára 1984. óta emlékezünk meg a műemléki világnapról. Az eltelt közel négy évtized alatt világeseményé nőtte ki magát a kezdeményezés, melynek fő célja a műemlékvédelem valódi közüggé válása. Az Alaptörvény P) cikke alapján a nemzet közös örökségének részét képező kulturális értékek, az épített környezet elemeinek fenntartása és jövő nemzedékek számára történő megőrzése az állam és mindenki feladata, egyben az egyetemes kultúra részeként a nemzetközi közösségek felé fennálló felelőssége is.

Dr. Bándi Gyula, a jövő nemzedékek szószólója feladatkörében eljárva kiemelt figyelmet fordít a fenti védelmi körbe tartozó kulturális örökség helyzetére is. A műemlékek iránti fokozódó közfigyelem aggodalommal vegyes bizakodásra ad okot, hiszen a közüggé válás folyamata ugyan erősödik, de ez jellemzően nem a kiemelkedően jó – és követendő – példák, hanem a konfliktusos egyedi műemléki beruházások kapcsán tapasztalható. Mindezek kapcsán adta ki a szószóló [figyelemfelhívását a nemzet közös örökségének részét képező műemlékek védelmében](#) a múlt év decemberében.

Az épített környezet értékes elemeinek védelme, a jogszabályi oltalom lényegében a jelen (és a közelmúlt) generáció azon döntését testesíti meg, hogy mit kíván megőrizni. Saját alkotó tevékenysége – a kortárs építészeti, építőművészeti – eredményeit majd a következő generációk minősítik, de már a jelennek is óvnia kell. E kettő – örökségünk ápolása és annak saját alkotásokkal történő gyarapítása – által a jelen nemzedék közvetíti a világról alkotott képét, identitását, értékszemplétét, alakítja a honhoz kötődés képét, formavilágát, atmoszféráját. Az Alaptörvény Hitvallásának üzenete szerint ennek révén is megvalósítja a „szövetséget múlt, jelen és jövő magyarjai közt”.

Épp ezért természetes, hogy ez az örökség folyamatosan változik, alakul, a műemlékek védelme sem statikus, ahogyan az épített környezet állapota sem. Ebben a folyamatban a műemlékvédelem szakmai és társadalmi konszenzusa alapvető, vagyis közmegegyezésre kell jutni abban, hogy mit tekintünk értéknek és ebben a jog garanciális szerepe emelendő ki.

A műemléki döntéshozatalnak a szakmai vitákban kiforrott és megalapozott, egységes szakmai vélemény mellett elengedhetetlen része a társadalmi egyeztetés is, akár az országosan védett műemlékekről, akár a helyi építészeti örökségről és az azokat érintő tervekről, fejlesztési elképzelésekről legyen szó. Mindezek előfeltétele – és egyben az állam felelőssége – a hatékony műemléki intézményrendszer, az egyeztetések lefolytatását biztosító, garanciális elemeket tartalmazó szabályozás és az azt érvényre juttató jogalkalmazás is.

Az értékmegőrzés fentiekben kifejtett céljainak és feladatainak különösen nehéz megfelelni úgy, hogy hiányzik a terület főbb sarokköveinek, irányainak, célkitűzéseinek lefektetésére szolgáló ágazati stratégia. Egy konszenzuson alapuló, szakmai és civil csoportokkal közösen kidolgozott alapdokumentum kiváló alkalom lenne a védendő érték fogalmának, valamint a műemlékek védelmére, felújítására és fenntartására irányadó alapkövetelmények társadalmilag elfogadott meghatározására.

A műemlékvédelmi kérdések társadalmosítása nem csupán a műemléki világnap célkitűzése miatt kiemelkedő fontosságú. A döntéshozatalban való részvétel az egyéni felelősség és egyben a honszeretet megélésének lehetősége, ami nélkül az örökségvédelem nehezen értelmezhető. A műemlékek védelmének korai alapját jelentő, 1931-es Athéni Karta végkövetkeztetése, hogy *„a műemlékek és művészi alkotások megőrzésének legjobb biztosítéka maguknak a népeknek a műemlékek iránt érzett tiszteletéből és ragaszkodásából fakad; megfontolva, hogy ezek az érzelmek nagyban fokozhatók a hatóságok által kezdeményezett akciókkal (...)”*.